

Alte Drucke

**F. IOAN. DVNS || SCOTI, || DOCTORIS SVBTILIS, || ORDINIS
MINORVM, || Theologorum omnium || PRINCIPIS, ||
Disputationes Collationales. || Nuperrime à ...**

Duns Scotus, Johannes

Venetiis, 1580

DISPVTAT. XXXII.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150343

lio spirant spiritum sanctum. nec pater est Christus, nec pars Christi nullo modo nec attribuitur essentialiter ad Christum, quia si secundum eum Christus est vnum triplici unitate, quia sic includit personam, ergo ei non attribuitur pater. nec attribuit ad filium verbum, quia filius non est essentialiter posterior patri, nec e converso. ergo &c. Item, si Christus est primum obiectum, nulla veritas necessaria est theologica. Probo, quia quod de se est falsum, de oī est falsum, & de nullo verum. s. met. c. de falso. ergo quod de se non est necessarium, de nullo est necessarium huiusmodi est Christus, quia est quoddam operabile contingens. ergo nulla veritas in eo necessaria continetur. ergo non est primum obiectum. Item, nullum ens per accidens habet in se conceptus diuersos, est obiectum primum primo scientiæ, quia ante scientiam de toto aggregato per accidens præsupponitur scientia de vtraque parte eius, sicut ante scientiam de numero sonoro præsupponitur scientia de numero, & de sono in se, quia quiditas vtriusque partis est prius scibile, quam ipsum totum per accidens, sed Christus includit partes ex quibus non fit vnum per se, sed per accidens. ergo prius erit scientia theologica de vtraque parte, vel nulla erit theologia prima.

AD PRIMVM dico, quod Christus vt subiectum includit omnes veritates istius scientiæ virtualiter, sicut obiectum debet includere. s. primo & adæquate, ita quod nihil sit per se prius eo, licet enim quodammodo accipitur per accidens.

CONTRA, quod per accidens includit non est subiectum, sic enim possem dicere, quod festuca includat omnes veritates scientiæ mathematica, metaphysicæ, & naturalis, & sic quod festuca sit subiectum illarum, & ideo quod primo eas continet, debet esse primum obiectum, hoc est Deus. ergo sequitur oppositum positi.

DISPUTAT. XXXII.

Vtrum esset intelligibile creatura præsupponat trinitatem per sonarum.

TRVM esse intelligibile creaturæ præsupponat trinitatem personarum.

Quod sic quia Deus non potest intelligere alia a se, nisi prius intelligendo essentiam concurrentem cum voluntate affectata, sed Deus intelligendo essentiam producit verbum, & pater & filius volendo essentiam amicitia affectata producit spiritum sanctum. ergo &c. Item, de ratione causæ potentis sufficienter, & perfectissime aliquid producere, est perfectissime in se subsistere. ergo cum essentia diuina non perfecte subsistat, nisi in tribus personis, videt &c. Maior probatur, quia actiones sunt oppositorum. Minor patet de se.

CONTRA, illud quod pluribus conuenit per aliquid commune, dempto vno illorum, nihilominus alteri potest conuenire, sicut sentire conuenit homini, & asino, tanquam passio, destructo homine, vel asino, nihilominus conuenit alteri istorum, sed

sed productio creaturæ in esse intelligibili conuenit personis ratione essentia, quia infinita est. ergo circumscripta vna persona, nihilominus, potest alia omne producibile in esse, intelligibili producere. ¶ Item illud de se, & ex se est perfectum principium alicuius actus, quod potest immediate exire in illum actum, respectu cuius est principium perfectum, sed pater de se est principium perfectum cuiusunque creaturæ in esse intelligibili. ergo. Probatio minoris, quia pater continet essentiam, quæ sufficiens principium est cuiuslibet productionis, & illud habet ex se formaliter, & non ex filio, quia nihil habet ex filio, sed quicquid habet filius, & spiritus sanctus, hoc habet a patre. saltem loquendo de perfectionibus essentialibus. & de his quæ respiciunt aliquid extra. ergo &c. ¶ Dicitur, quod productio in esse intelligibili præsupponit de necessitate productionem duarum personarum, & vnius improductæ. & ita trinitatem in personis, quod declaratur sic. ¶ Omne quod est ex se necesse esse, prius est omni eo. quod non est ex se necesse esse, sed personæ diuinæ sunt ex se necesse esse, & creaturæ in esse intelligibili non. ergo sunt personæ diuinæ priusquam creaturæ in tali esse. Maior probatur, quia illud quod est ex se omnino independens, prius est eo quod ab alio secundum omnem esse, quod habet, dependet. talia sunt creaturæ. ergo. Minor probatur, quia personæ diuinæ sunt idem realiter cum essentia diuina, quæ ex se & formaliter est necesse esse, non sic creaturæ.

re inesse intelligibili, quia essentia Deus igitur.

¶ Tamen ad argumenta potest dici, quia, sicut ad possibile positum sequitur possibile, sicut positum homine ponitur risibile. sic positum impossibili & impossibile non est inconueniens ex illo impossibili, & impossibile inferre contradictionem.

¶ Ita dico in proposito quod positum possibile, & necessario, quod tres personæ sunt in essentia diuina. dico quod necessario eorum emanatio quantum ad istas, quæ emanant præsupponitur de illa, quæ non emanat non est dubium, sed posita persona absoluta, quæ positio impossibilis, vel impossibile. non oportet quod trinitas præcedat creaturas productas in tali esse.

AD PRIMVM in oppositum dicitur, quod maior est vera, quia illud commune plurificationi in eis, sicut est in exemplo addito. de sentire. non sic essentia plurificatur in personis.

AD SECUNDVM dico, quod quando aliquod principium, habet aliquos actus ordinatos non potest in actu posteriori, nisi præsupposito actu priori. Exemplum de anima respectu velle, & sentire, sic autem comparatur essentia diuina, vel intellectus, ut principium respectu actuum ad intra, & ad extra.

AD FORMAM argumenti dico, quod maior est vera, quando illa quæ procedunt ab illo principio, non habent inter se ordinem necessario, qualis est in proposito. ¶ Contra primum questionis, & contra minorem rationis pro pede, in essentia diuina non est ordo, nec prius, nec

nec posterius. sed essentia diuina ab æterno est imago, & exemplar creaturæ in esse intelligibili. ergo non necessario est ibi prior emanatio personarum, præsupposito ipso esse intelligibili creaturæ. ¶ Item contra aliam partem minoris, non sequitur si essentia diuina sit necesse esse ex se, ergo personæ diuinæ productæ erunt necesse ex se, quia essentia est aliquo modo prior personis ipsis productis, quia aliquo modo præintelligit in eis, & personæ sunt aliquo modo posteriores, sed non valet prius ex se necesse esse. ergo posterius &c.

CONTRA responsionem ad primum argumentum in creaturis ponuntur duo subiecta talia, & posito per impossibile, quod una albedo esset in eis, nihilominus uno albo abstracto, aliud album disgregaret. ergo a simili in proposito. & sic essentia communis eadem tribus personis una persona per impossibile circumscribitur, nihilominus esset productio ab alia.

AD PRIMVM dicitur, quod licet essentia diuina ab æterno fuerit causa exemplaris lapidis in esse intelligibili, tamen aliquo ordine prioritatis fuerunt personæ prius productæ, quam lapis in isto esse. Et cum dicis, in essentia non est prius, nec posterius. verum est in ea, tamen est ordo originis ut comparatur ad personas intrinsecas, & ad intra productas, & ut comparatur ad quodcunque ad extra productum, quia quodcunque aliud ab eo productum in quocunque esse, & si sit æternum, tamen dependet a personis prius origine, productis, & aliqd produci.

CONTRA, æternum ut sic est formaliter necesse esse. sed necesse esse ut tale non dependet. ergo nec essentia in esse intelligibili ab aliquo dependet. Probatio antecedentis, omne esse in quocunque genere, erit formaliter necessarium vel possibile, sed lapis in tali esse non est possibile, quia tale habet prius non esse, quam esse, quia habet de se non esse, & unum quodcunque prius habet quod in se habet, quam quod habet ex alio. ergo est necesse. hæc est demonstratio. ¶ Probans quod creaturæ non poterunt esse ab æterno. ¶ Ad secundum dicitur, quod essentia diuina non est nata perfecte subsistere, nisi in personis diuinis & suppositis tux naturæ. Et cum dicis, est prius personis productis, verum est prioritate originis, & non prioritate simplicitatis, quia hæc prioritas non est prioritas simplicitatis. & ideo non prohibet eandem esse necessitatem omnibus personis, & ipsa essentia, licet necessitas intelligitur prius origine in essentia, quam personis.

AD PRIMVM dicitur, quod posito tali casu sequitur aliud impossibile. scilicet quod nullum verum est ita necessarium, quin posito aliquo casu destruat.

¶ Contra. omne quod est in patre est a se, & necesse esse, intelligere lapidem est in patre, ergo est necesse. sed omne tale quod est a se, est prius aliquo modo illo, quod est ab alio. ergo personæ productæ ab alio erunt posterius lapide in esse intelligibili, quod est contra responsionem ad primum argumentum.

CONTRA responsionem ad tertium argumentum, quod

do

do aliquid est commune aliqui-
bus est prius illis, quibus est cō-
mune, & omne commune est
prius distinctis, quæ consequun-
tur illud commune, talis est es-
sētia diuina. ergo &c. ¶ Ad pri-
mum, cum dicitur omni esse a
se præcedit esse ab alio. dico q̄
sunt quatuor termini, quicquid
est a se est prius omni eo, quod
est ab alio, esse intelligibile est
a se, hæc est falsa, quia in tali esse
est ab alio etiam causaliter. ¶ Cū
probas, intelligere prius est a se
intelligere, verum est, q̄ intelli-
gere patris intrinsecum non co-
notando extrinsecum est a se,
hæc est forma argumenti. ¶ Ad
rationem dico, q̄ pater habet a
se intelligere lapidis. sed ordo
naturæ est prius sine contradi-
ctione esse sine posteriori, &
hoc ex ratione prioris, licet
sit contradictio ex parte poste-
riorum. Istud patet. s. Metaphy.
c. de priori, sed ordo originis est
esse aliquid ab alio. & isto ordi-
ne non potest esse prius sine po-
steriori sine contradictione, quia
in priori potest esse completus
totus ordo originis, & prius &
posterius origine possunt esse in
eodem signo naturæ, comparā-
do intellectum diuinum, & vo-
luntatem diuinā respectu obie-
cti extrinseci, & prius natura. Vn-
de vna persona est alia comple-
te in vno. s. instanti naturæ, quā-
do comparatur intellectus & vo-
luntas ad vnum obiectū, in pri-
mo signo naturæ intellectus ha-
bet obiectum adequatum præ-
sens memoriæ, & in illo signo
potest producere productum
sibi adequatum, hoc autem est
persona filij infinita, quia adæ-
quata potentie producentis in-
finitæ, & in illo primo signo na-

turæ communicatur natura, &
voluntas, quæ in duobus est prin-
cipium sufficiens productuum
amoris infiniti. s. spiritus sancti,
& ideo nihil aliud præter essen-
tiam est intelligibile, nisi tres p-
sonæ in illo primo instanti naturæ
eēnt, pductæ hac origine posita
p intellectū, in primo instanti na-
turæ cōparat intellectus & volū-
tas ab alio in secundo instanti natu-
ræ in quo est idē ordo originis
in psonis, q̄ fuit prius in primo
instanti naturæ, quia in illo secun-
do instanti naturæ pater habet a
se intellectione lapidis, & filius
a patre, & spiritus s̄ctus ab vtro-
que. tunc quicquid est in patre
est a se comparando ad intrinse-
ca, non tantum in primo instan-
ti naturæ est prius, quā quod
est ab alio in eodem instanti na-
turæ, & ideo prius pater intelli-
git essentiam, quā filius. Vnde
primus ordo, scilicet originis est
in primo signo naturæ, & ideo
si nihil aliud esset intelligibile,
nisi intrinsecum Deo, nulla per-
fectio tolleretur a personis: non
autem intelligentia patris pro-
ducit aliquid in filio, quæ pro-
ducit intrinseca in tali esse, sed
producit in filio essentiam, qua
filius habet posse intelligere, &
ideo concomitatur intellectio-
nem eorum, quæ dicuntur per in-
telligentiam: similiter in instan-
ti naturæ non producit lapis
in esse intelligibili a memoria
paterna, vt est in memoria, quia
nihil habet in memoria, nisi es-
sentiam & essentialia, sed tantū
est intelligentia. si enim lapis in
tali esse esset a memoria, cum a
memoria sit actus intelligendi
secundus, sequitur q̄ intellectus
diuinus vilesceret quia reduce-
retur ad actum aliquem p alia a
se.

se. Vnde non est res in esse intelligibili prius, quam in esse intellecto, in tali esse sit a memoria, cum memoria sit actus cuius virtute habetur actus intelligendi secundus, & sequitur quod intellectus diuinus producit per actum intelligentiam in omnibus personis in secundo instanti nature vt potentia propinqua lapidem in esse intelligibili.

CONTRA, non tamen essentia patris continet virtualiter cuiuslibet essentie perfectionem, sed etiam perfectiones attributales omnes, quia essentia vt in patre in primo signo originis, est abyssus omnium perfectionum diuinarum, sed prius absque contradictione potest esse sine posteriori, ergo &c. Item, prius natura non est essentia ipsius rationibus attributalibus, ergo in primo instanti nature, ergo completur totus ordo originis, non coicatur essentia filio vt abyssus omnium, & tunc nulla perfectio attributalis communicaretur filio a patre. Item, quod Anselmus de concordia dicit quod in diuinis non est prioritas item, intellectio lapidis vt habet esse a Deo in primo instanti nature. Probatio, quia per Hylarum omne quod est in filio est natum, vel habet nasci. ergo cum filius producit per modum intelligendi, & vt verbum, omne quod intelligitur prius intelligitur simpliciter intelligentia saltem, ergo prius intelliguntur ideae, & rationes omnium factibiliu. Item, quoniam potentia adequatur obiecto semper id quo adequatur neutrum precedit aliud. ergo si in primo instanti quo intellectus intelligit essentiam est infinite intelligibilitatis essentia representabit infinita,

quia est infinite intelligibilis, & ita representabit omnia factibilia & primo modo fabricabit alias rationes, quia quanta intellectus potest intelligere tanta obiectum potest representare in primo instanti. Ad primum, cum dicitur quod essentiam esse intelligibilem, lapide non existente intelligibili, includit contradictionem a parte essentie, ergo &c. potest concedi consequens, vel negari consequentia. nam posterius natura est dependens, sed identice idem alij non dependet ab eo, lapis in esse intelligibili dependet, non autem aliquid idem essentie diuinae. Ad secundum dico, quod Anselmus loquitur de primitate nature. Vnde ponit exemplum, quod materia est prior forma, quia in potentia, & est perfectibilis & mouetur ad actum, non autem est sic ibi primitas precedens aliquid permutatione ad actum, sicut loquitur Aristoteles de illa secundu quod prioritas quare sine contradictione esset, siue posterior illa est prioritas ad secundum aliter non esset obiectum secundum illud cum in tota intelligibilitate dependet a primo, primum in nullo dependet ab isto. Ad aliud dico, quod si prius non nascitur per intelligere, sed per dicere, quod est exprimere de notitia habituali perfectam illius, quod habetur actu primo, quia exprimere est memorie non intelligentie actum agendi, non producit verbum, sed actu dicendi, qui presupponit cognoscibile, scilicet essentiam.

CONTRA, nihil concipit pater, nisi cognitum. Respondetur, quod si caperetur concipere pro patre, sic est falsum, quia si sic nihil conciperet, nisi cognitum, & sic pater prius intelligere

ret verbum, quàm cōciperet verbum, & si nosceret lapidis prius de notitia lapidem produceret verbum, quia essentia æque representaret verbum. Vnde verbum, concipitur non de cognito verbo, nec de lapide, nec de essentia, vt cognita, sic a patre.

¶ Contra. si pater non conciperet essentiam non cōciperet essentia verbo, prius enim est sic notitia, quia intelligit essentia, q̄ notitia expressiua, quæ concipit aliquid de essentia, nō enim conciperet essentiam, vt cōmunicando eam cōcepto nisi prius intelligeret essentiam simplici notitia. ergo cum communicat filio omnia intelligibilia, & rationes omnium factibiliū, prius eam intelligit. ergo cum cōicat intellectionē omnium, prius oīa intelligit. ¶ Respondeo. prioritas quæ est patris intelligendo essentia ad ipsum patrē in producendo filium, scilicet intellectus actualis essentia, non est rō principij productiui, sed in proposito non est principium. Tunc dico, q̄ in essentia tantū est rō formalis respectu productionis. si per impossibile pater prius nō intelligeret, nihilominus produceret filium, sed quod est principium operandi, siue habendi actum in se. & principium producendi, prius est principium operandi, quam producendi. essentia autem est primum obiectum patris perficiens patrē in operando, & producendo, & primo perficit patrem in operando, q̄ in producendo, non tamē ista est ratio producendi, sed pater habet essentia præsentē memoriæ, & cōicat eam filio, quæ vt in filio est ratio ita perfecte representandi filio, sicut patri lapidē

in quocunque esse, & alia quæ non sunt perfectientia, sed quando aliquid pōt esse principium producēdi vniuoe, & alia equiuoe, prius producit se in simili vniuoe, quàm alia æquiuoe, alia producta extrinsece sunt equiuoe producta, quia sunt alia essentialiter a Deo. iō prius pater nouit alia a se, quam producit sibi simile in natura vniuoe, cui communicat virtutē producendi oīa alia equiuoe, & ideo principium operando, sed q̄ equiuoe exprimuntur ab illo principio, & ideo non procedunt illam productionem, quæ pater producit vniuoe.

C O N T R A, sicut in patre est essentia primum obiectum, ydealia fin, ita in filio, sed licet secundaria obiecta non sint perfectiua patris, tamen essentia vere, & actualiter & perfectissime cōtinet illa. igitur essentia, vt primum obiectum non perfectissime intelligitur, nisi illa intelligantur. ¶ Item idealia secundū esse ideale sunt eterna, ergo primo intellecta, & sic perficiunt intellectum diuinum patris. ¶ Itē contra dicta in priori, ante productionem filij quando pater intelligit essentiam, essentia est ratio representandi & exprimendi se nō ante gignitionem verbi. ergo cū gignet pater alia intelligit, quæ non ante, ergo pater aliquid acquirit per gignitionē. ¶ Itē ex dictis erunt plura verba in diuinis, quia essentia diuina prius cōmunicat se sub rōne vniuoe, q̄ æquiuoe, sed essentia, vt in patre est rō cōicandi se, & ita producendi verbum. ergo a simili in filio erit ratio cōicandi se, & producendi verbum, & similiter in spiritu sancto, & sic mul-

multa verba. ¶ Item voluntas antequam communicatur filio, non est principium proximum productionis spiritus sancti, ut autem communicatur filio est principium productivum, ergo si sola sit principium productivum, & operandi, & producendi, scilicet filium cum intellectu, & non rationes attributales, ut sapientia, bonitas, illae rationes attributales in filio erunt rationes producendi aliam personam. si sapientiam existentem. huic dicitur quod sapientia non est principium productivum sicut essentia. ¶ Contra, quod sit activum non sicut potentia, sed sicut obiectum, ergo vel erit principium producendi, siue communicandi sapientiam in filio, vel habebit filius sapientiam per generationem æquiuocam, vel per alterationem sequentem. ¶ Item intelligere patris respectu essentiae & respectu lapidis, non differunt essentia iter, quia sunt vnus & idem actus.

AD PRIMVM dicitur, quod obiectum communicari præsupponit ipsum cognosci, quia cognitum est principium perfectivum intellectus, non quod est ratio producendi, sic autem obiectum secundarium non est perfectivum intellectus.

AD PROBATIONEM dico, quod in primo instanti tres personae cognoscunt essentiam, non aliud. ¶ Cum dicis non quod perfecte. ¶ Dico quod non cognoscuntur alia, nisi quia tantum sunt in primo obiecto, & prius perfecte cognoscunt intensiue primum obiectum, licet nihil aliud cognoscatur ab eo. Exemplum, principium in cognitione diffinitiva est ex terminis, licet nunquam aliqua conclusio cogno-

scitur ex cognitione diffinitiva extremorum, tamen cognitio eius virtualiter continet cognitionem omnium conclusionum, & extensivae quasi in potentia, sed noscere principium diffinitivae, quod virtualiter continet conclusiones, est noscere principium tantum, & non conclusiones, nisi potentialiter, quia potest esse causa eorum, sicut lapis cognitus in essentia Dei virtualiter est cognitio Dei tantum, & essentiae, & non lapidis, nisi potentialiter, & ita potest haberi perfectissima ratio essentiae & cognitionis intensivae, & si nunquam lapis cognosceretur. sic igitur Deus in primo instanti naturae cognoscitur, lapis in secundo.

CONTRA, obiectum primum fuit perfectissime cognitum, ergo &c. ¶ Responso, verum est intensivae, lapis non habet esse perfectissime cognitum. ¶ Ad aliud dico, quod quando est aliqua causa effectuum ordinatorum, & neutrum effectuum producit alium, prius causa producit vnum effectum, quam alium, sed tunc causa non est potentia proxima & propinqua applicabilis ad ad actum secundum, nisi ut subest acta priori, ut anima ad velle & intelligere, non tamen habet causalitatem per actum secundum, nec ab effectu posteriori essentia est principium communicandi se invicem personis divinis, & est principium communicandi se æquivoce creaturis, quas habet in se virtualiter, illae communicationes sunt ordinatae respectu eiusdem principij, non existit in actu respectu posterioris, nisi prius sit sub priori. non tamen acquirit sibi calitas per illud, sed quasi tollit.

sollicit impedimentum, non tamen datur actualitas alia in essentia. Vnde non potest causalapide in esse intelligibili, nisi productio filio, & productio filio potest, non quia hoc accipit ab eo, sed productio filio tollit impedimentum, scilicet potentia propinqua ad productionem.

DISPUTATIO. XXXIII.

Varum ad intellectionem qua Deus intelligit lapidem & asinum, præexigantur respectus diuersi, & rationes diuersæ.

VTRUM ad intellectionem, qua Deus intelligit lapidem & asinum, præexigantur respectus diuersi, & rationes diuersæ. ¶ Quod sic, quia idem manens idem omnino, non potest esse ratio cognoscendi diuersa, quia tunc eodem modo se haberet ad idem, & diuersa, sed essentia diuina ut primum obiectum intellectus Dei est vnum. scilicet essentia diuina omnino & eodem modo se habens, ergo non est secundum se ratio cognoscendi distincta, ut distincta.

CONTRA, Dionysius de diu. no. cap. 1. Deus per speciem omnia contemplan, vel sub vna esse circumstantia omnia contemplan, ergo per vnā causam presuppositam omnia cognoscit. ¶ Item quod posterius est in essendo, est posterius in cognoscendo, sed iste respectus est posterius in essendo subiecto, quia sequitur extrema. ergo est posterius in esse cognito, ergo non est ratio cognoscendi prius. ¶ Ad questionem dicitur, quod respectus rationis præcedit in essentia deter-

minans ipsum in cognoscendo illud, cuius est respectus. Et hoc probatur ratione sic, vniuersaliter est verum tam in agente naturali, quam in artificiali, quod agens agit distincta per distinctas rationes. Hoc idem dicit Commentator de di. no. c. 6.

AD PRIMVM argumentum in oppositum dicitur, quod Deus est omnia contemplan per vnā causam realem, scilicet essentiam, sed diuersam secundum rationem, quia determinatur secundum diuersos respectus,

AD SECUNDVM argumentum dicitur, quod minor est falsa de respectu rationis, quia quod ille non sequitur extrema, nec terminos, quia inesse cognito est prius suo obiecto.

CONTRA, si aliquod cadit medium inter potentiam cognoscendi & ipsum obiectum, prius feritur potentia per actum suum cognoscendi super illud, quod præsentatur per illud medium, quod super illud obiectum: si igitur respectus rei præcedit suum obiectum in esse cognito, quod quid cognoscit respectus illos, si per se, ergo eadem ratione prius intelligit ista, quorum sunt respectus isti, si per alios respectus, erit quod de illis respectibus quod cognoscatur. ergo erit processus in infinitum, nec oportet dicere, quod essentia diuina sine aliquo respectu prout est illimitata ex se ad hominem & asinum indistincte, sit ratio cognoscendi ista. ¶ Item quod causatur per actum rationis non est aliquid reale, sed iste respectus causatur per actum rationis, igitur isti respectus, qui determinatur determinare intellectum diuinum, vel obiectum ad cognoscendum.

Disputat. I. Item.